



Institutul pentru
Dezvoltare și
Inițiativă Sociale
"Viitorul"

BULETIN DE POLITICĂ EXTERNĂ AL MOLDOVEI

Numărul 31, IULIE 2011

VEACESLAV BERBECA

STRATEGIA SECURITĂȚII NAȚIONALE – O AMÂNARE A UNEI REFORME ÎNTÎRZIATE

**TEMA
URMĂTOAREI EDIȚII:**

**Regionalizare și
eurointegrare în
cadrul CEFTA**

Securitatea națională este un subiect de importanță majoră pentru fiecare stat, deoarece exprimă atitudinea acestuia față de existența sa pe arena internațională. Drept urmare, în funcție de timp, spațiu sau mediu internațional, statele elaborează documente generale – Strategii - care definesc conceptele, obiectivele și, în baza analizei riscurilor și beneficiilor, stabilesc mijloacele și metodele care pot fi utilizate pentru realizarea scopurilor propuse. Conținutul acestor strategii diferă în funcție de stat, dar toate au rolul de a stabili anumite priorități și acțiuni pentru asigurarea securității statului. Republica Moldova este în procesul de avizare a Strategiei Securității Naționale (SSN) – document vital pentru securitatea statului care va stabili, pe termen mediu, politica țării în acest domeniu. Proiectul SSN este, în pachet cu Concepția Securității naționale a Republicii Moldova din 22.05.2008, de-abia a doua încercare de definire a preocupărilor statutului în domeniul de securitate națională după pachetul de legi adoptate în 1995 (nu este luată în calcul legislația care ține de forțele armate).

Buletinul de Politică Externă al Moldovei reprezintă o serie de analize scurte, scrise de experți locali și străini, dedicate celor mai importante subiecte de politică externă, dezvoltărilor majore din Marea Neagră, cooperarea cu organizațiile internaționale și a activităților de menținere a păcii din regiune. Buletinul are scopul să creeze o platformă comună pentru discuții între experți, comentatori, oficiali și diplomați care sunt interesați de perspectivele de integrare europeană a Moldovei. Buletinul mai tinde să ofere diplomaților și analiștilor moldoveni o tribună veritabilă pentru dezbaterile celor mai controversate puncte de vedere care ar putea ajuta Moldova să-și găsească mai ușor calea spre UE.

O strategie întârziată

Atît importanța adoptării unei Strategii de securitate, cît și conținutul acesteia a fost subiectul unor dezbateri intense în societatea moldovenească. Acest document, ca și multe altele, a întârziat să apară, iar necesitatea SSN este dictată de schimbările care au avut loc în mediul de securitate, dar și de stimularea unor reforme profunde în sectorul de securitate. După cum a fost scris mai sus, proiectul actualei Strategii, împreună cu alte documente, constituie primele acțiuni complexe cu scopul de revizuire a sistemului de securitate națională creat prin actele normative din 1995 care, de asemenea, au fost adoptate cu o întârziere de 4 ani după proclamarea independenței din 1991.

Adoptarea unei Strategii este în întârziere din mai multe puncte de vedere. În primul rînd, este vorba de o problemă de ordin structural. Acest document este necesar pentru a impulsiona reformele în sistemul de securitate și pentru a stabili prioritățile statului în acest domeniu în viitorul apropiat. Legislația din 1995 prezintă o combinație între logica neorealistă specifică Războiului Rece, prin faptul că se acordă atenție în mod prioritar amenințărilor convenționale și elemente de factură liberală prin identificarea persoanei ca principal referent al securității. De asemenea, există o discordanță vădită între clasificarea amenințărilor, unde domină cele de tip convențional și bugetarea Armatei Naționale, care a fost ținută la nivel de subzistență. De asemenea, printr-un mod foarte ciudat, Legea securității din 1995, definind sistemul organelor securității statului, nu include în acest complex, cel puțin, Ministerul Apărării sau Ministerul Afacerilor Interne. În sfîrșit, documentele din 1995 practic eșuează în a identifica căile și măsurile de asigurare a securității naționale.

O altă întârziere este de ordin diacronic. Pe lîngă faptul că se impunea adoptarea unui nou pachet de documente în sectorul de securitate mai devreme decît s-a procedat în realitate, SSN este în proces de adoptare la o diferență de 3 ani de la adoptarea Concepției Securității Naționale a Republicii Moldova din 2008. Prin comparație, în alte state, de exemplu România, periodicitatea de elaborare și adoptare a unei noi strategii este, practic, de odată la trei ani. O altă problemă în acest caz este că factorii de decizie de la Chișinău au optat pentru o logică foarte ciudată care s-a materializat prin faptul că SSN urma să fie precedată de o Concepție, deși, în opinia noastră, această din urmă constituie un element nu foarte necesar în pachetul de documente necesar pentru reforma sectorului de securitate. Explicația acestei întârzieri de trei ani se poate rezuma la instabilitatea politică din țară și la faptul că în 2 ani au fost organizate 3 scrutine parlamentare.

În sfîrșit, Republica Moldova și-a luat mai multe angajamente prin semnarea în 2006 a Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului (IPAP) Republica Moldova-NATO. Acest parteneriat presupune efectuarea unei reforme profunde a sectorului de securitate în Republica Moldova, iar unul din obiective fiind adoptarea unei SSN. În 2010 IPAP a fost actualizat, iar pînă la finele lui 2010, potrivit acestuia, urma să fie elaborată Strategia Securității Naționale. Cel mai mult, prin întârzierea îndeplinirii angajamentelor luate are de pătimit imaginea și credibilitatea statului față de partenerii străini.

Esența Strategiei Securității Naționale

Proiectul SSN stabilește că preia și dezvoltă principiile directoare ale Concepției securității naționale din 2008. Chiar dacă este expres este stipulată continuitatea, proiectul SSN are o poziție esențial diferită de Concepție în privința unor anumite obiective sau mijloace de acțiune. Este și firească această atitudine, deoarece Concepția a fost adoptată în perioada guvernării comuniste, iar SSN urmează a fi adoptată de partidele din alianța de guvernare.

Strategia a fost elaborată în urma evaluării riscurilor și amenințărilor fapt care a determinat plasarea sărăciei, subdezvoltări economice și dependențe energetice drept principalele riscuri la

adresa securității Republicii Moldova. În general, acest document este de inspirație liberală prin faptul că majoritatea riscurilor și amenințărilor identificate sunt de natură non-convențională. De fapt, există și referiri de factură realistă, cum ar fi „riscul apariției unor tensiuni sau conflict de ordin militar și coerciția externă; sau capacități reduse de securizare a frontierei de stat”, dar acestea se explică prin nesoluționarea conflictului transnistrean. În Concepție, dimpotrivă, principala amenințare la adresa securității statului o constituie conflictul transnistrean.

Un element important al SSN este dezvoltarea ideii de consolidare a securității naționale prin colaborarea activă în cadrul de cooperare multilaterală. Ținând cont de condiția Republicii Moldova, participarea în cadrul de cooperare multilaterală constituie principalul mijloc de soluționare a problemelor de securitate ale statului. Dezvoltarea relațiilor în cadrul ONU, Consiliul Europei, OSCE, dar și cu UE și NATO constituie un fundamental pentru soluționarea problemelor de securitate. De altfel, cadrul de cooperare multilaterală presupune o abordare bazată pe prevenirea riscurilor și amenințărilor, ceea ce înseamnă o abordare ofensivă a problemelor de securitate internațională și națională.

Un alt element important prevăzut de SSN constă în necesitatea realizării reformei sectorului securității naționale al Republicii Moldova care „constituie un obiectiv cheie pentru atingerea unei stări durabile de securitate și stabilitate a țării”. Reforma urmează a fi efectuată în conformitate cu standardele și practicile euro-atlantice și va însemna „sporirea eficienței gestiunii sectorului de securitate națională ridicarea nivelului operațional de competență, consolidarea capacităților instituționale și de personal, precum și a funcționalității instituțiilor din sectorul de securitate”.

Concluzii

Strategia securității naționale este un document important, deoarece identifică și stabilește preocupările în domeniul de securitate a Republicii Moldova pe termen mediu. În pofida unor inexactități conceptuale, este necesar de a urgenta adoptarea SSN de către Legislativ, pentru a conforma politica de securitate națională a țării cu noul mediu de securitate și cu problemele interne ale statului. Mai mult chiar, așa cum este prevăzut în Concepția Securității Naționale, adoptarea Strategiei va servi drept bază pentru elaborarea Strategiei militare naționale, Strategiei de informare publică pe probleme de securitate națională, altor strategii sectoriale în domeniul securității naționale.

Cele expuse mai sus confirmă odată în plus ideea de urgentare a adoptării acestei Strategii în cei mai scurți termeni de referință. De la forma sa inițială pînă la cea finală, textul a fost supus mai multor modificări inclusiv în urma dezbaterilor publice care au avut loc și care vor fi continuate. Drept urmare, chiar dacă documentul nu este perfect, acesta este, din punct de vedere al calității, cu mult peste legislația, încă actuală, din domeniul securității care a rămas în urma schimbărilor importante din mediul de securitate.



Această publicație a fost elaborată de IDIS „Viitorul” cu sprijinul financiar al Fundației Soros – Moldova și al the National Endowment for Democracy. Opiniile exprimate în această publicație reflectă poziția autorilor/autorului și nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al instituțiilor finanțatoare.